

Politika financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov

Záverečná súhrnná správa

EUROPEAN AGENCY
for Special Needs and Inclusive Education

POLITIKA FINANCOVANIA INKLUZÍVNYCH VZDELÁVACÍCH SYSTÉMOV

Závěrečná súhrnná správa

Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania (ďalej len „agentúra“) je nezávislou a samosprávnou organizáciou. Agentúru spolufinancujú ministerstvá školstva jej členských krajín a Európska komisia za podpory Európskeho parlamentu prostredníctvom operačného grantu v rámci vzdelávacieho programu Európskej únie (EÚ) Erasmus+ (2014 – 2020).

Spolufinancované z
programu Európskej
únie Erasmus+

Podpora výroby tejto publikácie Európskou komisiou neznamena jej súhlas s jej obsahom, ktorý odzrkadľuje len názory jej autorov, a Komisia nie je zodpovedná za akékoľvek použitie informácií uvedených v tomto dokumente.

Názory vyjadrené akoukoľvek osobou v tomto dokumente nemusia nutne predstavovať oficiálne názory Agentúry, jej členských krajín alebo Komisie.

Redaktori: Edda Óskarsdóttirová, Amanda Watkinsová a Serge Ebersold

Úryvky z tohto dokumentu je dovolené použiť len s uvedením jasného odkazu na ich zdroj. Odkaz na túto správu sa musí uvádzať takto: Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania, 2018. *Politika financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov: záverečná súhrnná správa*. (E. Óskarsdóttirová, A. Watkinsová a S. Ebersold, red.). Odense, Dánsko

V záujme lepšej prístupnosti je táto správa k dispozícii v 25 jazykoch a v prístupnom elektronickom formáte na webových stránkach agentúry: www.european-agency.org

Toto je preklad pôvodného textu v anglickom jazyku. V prípade pochybností o presnosti informácií v preklade si prečítajte pôvodný text v anglickom jazyku.

ISBN: 978-87-7110-799-9 (elektronická verzia)

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018

Sekretariát
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelária v Bruseli
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

OBSAH

ÚVOD	5
Projekt partnerstva	6
AKTIVITY A METODIKA PROJEKTU	6
RÁMEC POLITICKÝCH PROBLÉMOV, FAKTOROV A HNAČÍCH MECHANIZMOV	8
Medzisektorový problém č. 1: Zabezpečenie toho, aby sa učiaci sa účinne zapojili do vhodných príležitostí v oblasti vzdelávania	10
Medzisektorový problém č. 2: Podpora prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu založeného na rozvoji školy	11
Medzisektorový problém č. 3: Poskytovanie inovatívneho a flexibilného vzdelávacieho prostredia	12
Medzisektorový problém č. 4: Zabezpečenie transparentných systémov inkluzívneho vzdelávania založených na zodpovednosti	13
ZÁVEREČNÉ POZNÁMKY	15
ODKAZY	16

ÚVOD

V odporúčaní Rady o podpore spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby sa tvrdí, že:

Na dosiahnutie súdržnejších spoločností je nevyhnutné zabezpečiť účinný rovnoprávny prístup ku kvalitnému inkluzívnemu vzdelávaniu pre všetkých učiacich sa vrátane osôb s prisťahovaleckým pôvodom, osôb zo znevýhodnených sociálno-ekonomických prostredí, osôb s osobitnými potrebami a osôb so zdravotným postihnutím, a to v súlade s Dohovorom o právach osôb so zdravotným postihnutím (Rada Európskej únie, 2018, s. 6).

Výskum ukázal, že mechanizmy financovania sú kľúčové pri určovaní druhu umiestnenia v škole, ktorý bol učiacim sa zo znevýhodnených skupín ponúknutý (OECD, 2012). Systémy financovania vzdelávania zohrávajú kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby všetci učiaci sa vrátane tých, ktorí sú marginalizovaní z dôvodu pohlavia, náboženstva, schopností, sexuálnej orientácie, spoločenského postavenia alebo etnicity, mali prístup k systému inkluzívneho vzdelávania na všetkých úrovniach celoživotného vzdelávania (UNESCO, 2009). Hoci krajiny čelia rôznym problémom týkajúcich sa financovania inkluzívneho vzdelávania, je dôležité zabezpečiť, aby dostupné zdroje – ľudské a iné – boli čo najefektívnejšie využité (UNESCO, 2017).

Predpokladom projektu **Politika financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov** (FPIES) je, aby tvorcovia politik v celej Európe uznali, že mechanizmy financovania majú rozhodujúci pákový efekt pri znižovaní nerovnosti vo vzdelávaní. Potrebujú však podrobnejšie informácie o dosahu mechanizmov financovania na inkluzívne vzdelávanie, ktoré sú smerodajné pri tvorbe politiky.

Projekt FPIES je odpoveďou na túto identifikovanú politickú potrebu. Projekt, ktorý prebieha od roku 2016 do roku 2018, vychádza z predchádzajúceho projektu Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania (ďalej len „agentúra“): **Financovanie inkluzívneho vzdelávania – mapovanie systémov jednotlivých krajín v oblasti inkluzívneho vzdelávania** (Európska agentúra, 2016). Projekt FPIES je spolufinancovaný agentúrou a rámcom Európskej komisie **Erasmus+ Kľúčová akcia 3: perspektívne projekty spolupráce**. Táto krátka správa predstavuje súhrn projektu FPIES.

Projekt partnerstva

Projekt vychádza z priamej spolupráce medzi ôsmimi partnermi: ministerstvami školstva **Holandska, Litvy, Nórska, Portugalska, Slovinska a Talianska**, agentúrou a **Universitat Ramon Llull**. Posledne menovaný partner pôsobí ako externý hodnotiteľ projektu a zameriava sa na aktivity a výsledky projektu.

Cieľom projektu FPIES je systematicky skúmať rôzne prístupy k financovaniu vzdelávania a stanoviť efektívny rámec politiky financovania, ktorý sa usiluje o zníženie nerovnosti vo vzdelávaní.

Východiskovým bodom projektu FPIES je skutočnosť, že súčasné rámce alokácie zdrojov vo všetkých krajinách sú založené na vzdelávacích systémoch, ktorých cieľom je stať sa čoraz inkluzívnejšími. Krajiny vypracovali tieto rámce alokácie zdrojov s cieľom umožniť účastníkom účinnejšie uplatňovať zásady inkluzívneho vzdelávania.

Aktivity projektu sa špeciálne zameriavali na preskúmanie systémov alokácie zdrojov v šiestich partnerských krajinách.

AKTIVITY A METODIKA PROJEKTU

Koncepčný rámec projektu FPIES (Európska agentúra, v tlači-a) vychádza z existujúcich poznatkov z výskumu (najmä Európska agentúra, 2016). Úlohou koncepčného rámca bolo usmerňovať zber informácií v rámci projektu a poskytnúť rámec pre analýzu zozbieraných informácií.

Metodika zberu informácií v rámci projektu FPIES vychádzala z prístupu založeného na spoločnom učení sa rovesníkov. Ten má potenciál zjednodušiť samohodnotenie a výmenu skúseností na podporu dlhodobého rozvoja a uplatňovania politiky v zúčastnených krajinách.

Medzi hlavné aktivity v oblasti spoločného učenia sa rovesníkov patrilo šesť študijných návštev krajín: jedna v každej partnerskej krajine. Na každej študijnej návšteve krajiny sa v hostiteľskej krajine zúčastnili rôzni účastníci z ministerstiev, obcí a škôl a návštevníci na úrovni ministerstva z troch z ostatných piatich partnerských krajín. Účastníci študijných návštev krajín sa zapojili do vopred dohodnutých činností a diskusií, počas ktorých dôkladne preskúmali systém financovania špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania. Ich cieľom bolo identifikovať prvky, výzvy a možnosti, ktoré súčasný model ponúka. Tieto

výmeny politík na úrovni krajiny priniesli zdroje informácií na metaúrovni, ktoré poslúžili ako základ činností spojených s analýzou projektu. Boli zaznamenané takto:

- **Správy o krajinách:** Správy o krajinách identifikujú hlavné silné stránky a výzvy týkajúce sa financovania, správy a vytvárania kapacít, z ktorých vychádzajú systémy inkluzívneho vzdelávania jednotlivých krajín. Správy o krajinách boli vypracované pred študijnými návštevami krajín. Po uskutočnení študijných návštev krajín boli dokončené na základe informácií a diskusií v rámci týchto návštev.
- **Správy o študijných návštevách krajín:** Správy o študijných návštevách krajín zaznamenávajú hlavné body diskusií a ponaučení z jednotlivých návštev. Obsahujú súhrn návštevy a komplexnú analýzu diskusií.

Informácie o študijných návštevách krajín a správy sú dostupné na webových stránkach partnerov pre **Holandsko, Litvu, Nórsko, Portugalsko, Slovinsko a Taliansko**.

Súhrnná správa o projekte FPIES (Európska agentúra, 2018) spája zistenia vyplývajúce zo všetkých činností projektu, správ o krajinách, študijných návštev krajín a správ o študijných návštevách krajín. Kladie dôraz na problémy financovania, faktory a najdôležitejšie páky na znižovanie nerovnosti vo vzdelávaní prostredníctvom účinných, cenovo priaznivých a spravodlivých finančných mechanizmov.

Na základe zistení projektu uvedených v súhrnnej správe je hlavným výstupom projektu FPIES *rámec politických usmernení* (Európska agentúra, v tlači-b).

Zamýšľané cieľové publikum a potenciálni používatelia tohto *rámca politických usmernení* sú tvorcovia politiky (činitelia s rozhodovacími právomocami) v oblasti inkluzívneho vzdelávania pracujúci na rôznych úrovniach systému – vnútroštátnej, regionálnej a miestnej. *Rámcem politických usmernení* zahŕňa:

- prehľad **politických prvkov**, ktoré sú základom komplexnej politiky financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov,
- prezentáciu **politického rámca**, ktorý kladie dôraz na medzisektorové politické problémy, ako aj politické ciele a zámery, ktoré predstavujú komplexnú finančnú politiku pre inkluzívne vzdelávacie systémy (zhrnuté v ďalšej časti),
- **nástroj na samohodnotenie**, ktorý vychádza z navrhovaného rámca. Bol vyvinutý s cieľom podporiť tvorcov politík pri uvažovaní a diskusiách o politikách financovania inkluzívneho vzdelávania.

Celkový zámer tohto *rámca politických usmernení* o financovaní je podporiť budúce diskusie o politikách financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov medzi tvorcami politik, ktorí pracujú na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni v jednotlivých krajinách. Všetci členovia agentúry chápu, že takéto diskusie majú zásadný význam pre zlepšenie uplatňovania, zodpovednosti a správy vo vzťahu k týmto systémom.

RÁMEC POLITICKÝCH PROBLÉMOV, FAKTOROV A HNACÍCH MECHANIZMŮV

V rámci komplexného politického rámca na financovanie inkluzívnych vzdelávacích systémov sa financovanie nesmie chápať ako samoučelné. Ide skôr o nástroj na podporu a zabezpečenie inkluzívnych vzdelávacích systémov, ktoré poskytujú kvalitné vzdelávacie príležitosti pre všetkých učiacich sa.

Zistenia projektu FPIES spájajú mechanizmy financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov s dôležitými pákami, ktoré podporujú zavádzanie účinných a cenovo priaznivých politik inkluzívneho vzdelávania. Politiky jednotlivých krajín v oblasti inkluzívneho vzdelávania sú zakotvené vo viacúrovňových systémoch inkluzívneho vzdelávania zahŕňajúcich mnoho účastníkov, čím pokrývajú opatrenia hlavného prúdu a špecializované opatrenia. Tieto systémy zahŕňajú medzirezortné a medzisektorové mechanizmy a aj iné ako vzdelávacie aspekty, ktoré ovplyvňujú prístup učiacich sa k vysokokvalitnému inkluzívnemu vzdelávaniu. Účinnosť a cenová priaznivosť mechanizmov financovania závisí od základných pák na zabezpečenie zdrojov a prostriedkov v integrovanom rámci pre medziinštitucionálnu spoluprácu a koordinované opatrenia (Európska agentúra, 2016, 2018).

Tieto základné témy spájajú mechanizmy financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov so štyrmi medzisektorovými problémami. Tieto **problémy** vymedzujú kvalitu inkluzívneho vzdelávania a jeho cenovú priaznivosť ako dôležité témy alebo rozmery politiky, ktoré treba zohľadniť pri uplatňovaní účinných vysokokvalitných a cenovo priaznivých politik inkluzívneho vzdelávania.

Tieto problémy súvisia s množstvom zásadných **faktorov** zabezpečovania zdrojov, ktoré určujú spravodlivé, účinné a cenovo priaznivé inkluzívne vzdelávanie. Tieto faktory sú zase spojené s kľúčovými **hnacími mechanizmami** financovania, ktoré sa považujú za nevyhnutné na uplatnenie účinných finančných politik (Európska agentúra, 2018). Spolu sú problémy, faktory a hnacie mechanizmy orientačným rámcom pre poskytovanie finančných prostriedkov a zdrojov potrebných pre inkluzívne vzdelávacie systémy.

Medzisektorový problém č. 1: Zabezpečenie toho, aby sa učiaci sa účinne zapojili do vhodných príležitostí v oblasti vzdelávania

Zabrániť by sa malo využívaniu vylučujúcich stratégií, ktoré odopierajú učiaciom sa právo na vzdelanie a inkluzívne vzdelávanie a/alebo ktoré zbytočne označujú učiaciom sa ako vyžadujúcich úradné rozhodnutie o špeciálnych vzdelávacích potrebách. Hlavným posolstvom, z ktorého tento problém vychádza, je potreba financovať stratégie, ktoré vedú k začleneniu do vzdelávania, nie k vylúčeniu z neho.

Medzi hlavné faktory zabezpečovania zdrojov a vzájomne prepojené kľúčové hnacie mechanizmy na pozadí tohto problému patria:

Hlavné rozhodujúce faktory zabezpečovania zdrojov	Kľúčové hnacie mechanizmy
Politický záväzok v oblasti práva na vzdelávanie pre všetkých učiaciom sa	<ul style="list-style-type: none">• Finančný záväzok v oblasti inkluzívneho vzdelávania• Záväzok v oblasti excelentnosti pre všetkých• Investície do rozvoja rôznych podporných opatrení pre učiaciom sa
Začlenenie inkluzívneho vzdelávania do miestneho kontextu v rámci komunitného prístupu	<ul style="list-style-type: none">• Začlenenie inkluzívneho vzdelávania ako kľúčovej úlohy a oblasti zodpovednosti na všetkých rozhodovacích úrovniach• Podpora sociálnej zodpovednosti škôl voči inkluzívnemu vzdelávaniu
Podpora prístupu založenom na rozvoji školy	<ul style="list-style-type: none">• Zabezpečenie udržateľnej rovnováhy medzi celoškolskými prístupmi k financovaniu (celkové počty učiaciom sa) a prístupmi založenými na potrebách (individuálne potreby učiaciom sa)• Mechanizmy zabezpečovania zdrojov, ktoré podporujú rozvoj inkluzívnych učiaciom sa komunit

Medzisektorový problém č. 2: Podpora prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu založeného na rozvoji školy

Je potrebné vyhnúť sa mechanizmom financovania, ktoré odradzujú od inkluzívneho vzdelávania. Flexibilné systémy financovania musia zabezpečiť prístup založený na rozvoji školy, ktorý učiace sa komunity buduje prostredníctvom rozvoja inovatívnych a flexibilných foriem výučby, ktoré kombinujú výkonnosť a spravodlivosť. Hlavným posolstvom, z ktorého tento problém vychádza, je podporiť školské tímy, aby prevzali zodpovednosť za uspokojenie potrieb všetkých učiacich sa.

Medzi hlavné faktory zabezpečovania zdrojov a vzájomne prepojené kľúčové hnacie mechanizmy na pozadí tohto problému patria:

Hlavné rozhodujúce faktory zabezpečovania zdrojov	Kľúčové hnacie mechanizmy
Poskytovanie stimulov pre podporné vzdelávacie prostredie	<ul style="list-style-type: none">• Finančná podpora pre školy a učiacich sa, ktorí sú vystavení riziku nedostatočnosti• Mechanizmy zabezpečovania zdrojov, ktoré podporujú siete vzdelávania
Podpora autonómie škôl	<ul style="list-style-type: none">• Flexibilné využívanie verejných finančných prostriedkov• Organizačná flexibilita
Začlenenie inkluzívneho vzdelávania do podporných mechanizmov zabezpečenia kvality na úrovni škôl	<ul style="list-style-type: none">• Podpora rozloženého vedenia• Adekvátne kombinácie prostriedkov pre podporné, inovatívne vzdelávacie prostredia

Medzisektorový problém č. 3: Poskytovanie inovatívneho a flexibilného vzdelávacieho prostredia

Neúčinné mechanizmy financovania pôsobia ako stimul pre segregáciu a vylúčenie v tom prípade, keď sa vyučovanie a podpora v hlavnom prúde považujú za nevhodné z hľadiska uspokojenia potrieb učiacich sa. To môže mať za následok, že účastníci budú presvedčení o tom, že špeciálne zariadenia (t. j. osobitné školy a triedy) poskytujú niektorým učiacim sa lepšiu podporu v oblasti vzdelávania. Hlavným posolstvom, z ktorého tento problém vychádza, je skutočnosť, že účinné finančné mechanizmy sú stimulom inkluzívneho vzdelávania v prípade, keď podporujú mechanizmy budovania kapacít, ktoré umožňujú účastníkom vyvinúť inovatívne a flexibilné vzdelávacie prostredie v hlavnom prúde pre všetkých učiacich sa.

Medzi hlavné faktory zabezpečovania zdrojov a vzájomne prepojené kľúčové hnacie mechanizmy na pozadí tohto problému patria:

Hlavné rozhodujúce faktory zabezpečovania zdrojov	Kľúčové hnacie mechanizmy
Umožnenie stratégií budovania kapacít	<ul style="list-style-type: none">• Poskytnutie právomoci miestnym komunitám, školám alebo učiacim sa
Umožnenie, aby špeciálne zariadenia fungovali ako zdroj pre zariadenia v hlavnom prúde	<ul style="list-style-type: none">• Stimuly pre špeciálne zariadenia, aby pôsobili ako centrá zdrojov• Začlenenie problémov inkluzívneho vzdelávania do predvstupnej a ďalšej prípravy/vzdelávania odborníkov pracujúcich v špeciálnych zariadeniach
Zahrnutie inkluzívneho vzdelávania do profesijného rozvoja	<ul style="list-style-type: none">• Zahrnutie inkluzívneho vzdelávania do príležitostí v oblasti prípravy/vzdelávania učiteľov• Podpora schopností v oblasti vedenia pri rozvoji inkluzívnych škôl• Zahrnutie rodičov do príležitostí v oblasti prípravy/vzdelávania

Medzisektorový problém č. 4: Zabezpečenie transparentných systémov inkluzívneho vzdelávania založených na zodpovednosti

Mechanizmy alokácie zdrojov, ktoré podporujú nálepkovanie učiacich sa namiesto toho, aby identifikovali oblasti rozvoja v rámci podpory a poskytovania vzdelávania, sú z dlhodobého hľadiska cenovo nepriaznivé, ako aj nespravodlivé. Neúčinná medzisektorová spolupráca (t. j. so službami zdravotnej a sociálnej ochrany) môže mať za následok zdvojenie služieb a nekonzistentné prístupy. Hlavným posolstvom, z ktorého tento problém vychádza, je skutočnosť, že systémy financovania a zabezpečovania zdrojov, ktoré vyvažujú problémy účinnosti, efektívnosti a spravodlivosti, sú jasne spojené s regulačnými rámcami zameranými na celkovú správu, zodpovednosť a zlepšenie systému.

Medzi hlavné faktory zabezpečovania zdrojov a vzájomne prepojené kľúčové hnacie mechanizmy na pozadí tohto problému patria:

Hlavné rozhodujúce faktory zabezpečovania zdrojov	Kľúčové hnacie mechanizmy
Stratégie správy založené na sieťach podporujúce integrované systémy inkluzívneho vzdelávania	<ul style="list-style-type: none">• Začlenenie správy do školských a miestnych sietí v interdisciplinárnom a medzirezortnom rámci
Prechod od procesných kontrolných mechanizmov k systémom inkluzívneho vzdelávania založeným na zodpovednosti	<ul style="list-style-type: none">• Spojenie financovania s plánovaním zdrojov založeným na dôkazoch• Rozvoj monitorovacích mechanizmov, ktoré presahujú rámec dodržiavania administratívneho súladu• Mapovanie údajov o financovaní v porovnaní s cieľmi inkluzívneho vzdelávania• Zahrnutie inkluzívneho vzdelávania do mechanizmov podávania správ a šírenia postupov
Začlenenie politík inkluzívneho vzdelávania do systému zabezpečenia kvality	<ul style="list-style-type: none">• Rozvoj existujúcich postupov evaluácie tým, že sa problémy inkluzívneho vzdelávania budú považovať za kľúčové hnacie mechanizmy systému zabezpečenia kvality• Rozvoj jasného rámca zabezpečenia kvality v oblasti inkluzívneho vzdelávania

ZÁVEREČNÉ POZNÁMKY

Zistenia vyplývajúce z projektu Financovanie inkluzívneho vzdelávania a všetkých činností projektu FPIES (Európska agentúra, 2016, 2018) ukazujú, že neexistuje žiadny ideálny spôsob financovania inkluzívneho vzdelávania. Keďže v *oznámení Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov* sa zdôrazňuje, že:

Neexistuje ... záruka, že nárast verejných výdavkov automaticky prináša lepšie výsledky. Porovnanie výsledkov PISA [Program pre medzinárodné hodnotenie žiakov] a úroveň verejných výdavkov na predškolské a školské vzdelávanie v skutočnosti poukazuje na veľké rozdiely v spôsobe, akým členské štáty efektívne využívajú svoje zdroje. Tieto dôkazy poukazujú aj na zásadný význam zvyšovania efektívnosti, t. j. na čo najlepšie využitie obmedzených zdrojov na zabezpečenie kvality, spravodlivosti a výkonnosti (Európska komisia, 2016, s. 3).

Politiky jednotlivých krajín v oblasti inkluzívneho vzdelávania sú zakotvené vo viacúrovňových systémoch inkluzívneho vzdelávania zahŕňajúcich mnoho účastníkov, čím pokrývajú opatrenia hlavného prúdu a špecializované opatrenia. V súčasnej podobe sú tieto systémy inkluzívneho vzdelávania oveľa komplexnejšie ako systém všeobecného vzdelávania. Zameriavajú sa na cesty, ktoré krajiny prijímajú smerom k inkluzívnemu vzdelávaniu.

Ako navrhuje Rada Európskej únie (2017), pokrytie všetkých aspektov vzdelávania z celoživotného hľadiska si vyžaduje zapojenie medzirezortných a medzisektorových problémov. Vyžaduje tiež začlenenie nepedagogických aspektov, ktoré ovplyvňujú prístup žiakov k vysokokvalitnému inkluzívnemu vzdelávaniu (tamtiež).

Na záver možno konštatovať, že zistenia zo všetkých činností projektu FPIES prepájajú účinné a cenovo priaznivé inkluzívne vzdelávacie systémy so štyrmi medzisektorovými problémami. Tieto medzisektorové problémy podporované politickými cieľmi a zámermi sú hlavnými zjednodušujúcimi faktormi, ktoré podporujú rozvoj účinných a cenovo priaznivých inkluzívnych vzdelávacích systémov, ktoré môžu znížiť nerovnosť vo vzdelávaní.

ODKAZY

Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania, 2016. *Financing of Inclusive Education: Mapping Country Systems for Inclusive Education [Financovanie inkluzívneho vzdelávania: mapovanie systémov jednotlivých krajín v oblasti inkluzívneho vzdelávania]*. (S. Ebersold, red.). Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/financing-inclusive-education-mapping-country-systems-inclusive-education (posledný prístup: október 2018)

Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania, 2018. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Resourcing Levers to Reduce Disparity in Education [Politika financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov: páky zabezpečovania zdrojov na zníženie nerovnosti vo vzdelávaní]*. (S. Ebersold, E. Óskarsdóttirová a A. Watkinsová, red.). Odense, Dánsko. www.european-agency.org/resources/publications/fpies-synthesis-report (posledný prístup: október 2018)

Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania, v tlači-a. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Project Conceptual Framework [Politika financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov: koncepčný rámec projektu]*. (E. Óskarsdóttirová, A. Watkinsová a S. Ebersold, red.). Odense, Dánsko

Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania, v tlači-b. *Financing Policies for Inclusive Education Systems: Policy Guidance Framework [Politika financovania inkluzívnych vzdelávacích systémov: rámec politických usmernení]*. (A. Watkinsová, E. Óskarsdóttirová a S. Ebersold, red.). Odense, Dánsko

Európska komisia, 2016. *Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: zlepšiť a zmodernizovať vzdelávanie*. COM/2016/0941 final. Brusel: Európska komisia. eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=COM:2016:941:FIN (posledný prístup: október 2018)

OECD, 2012. *Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools [Spravodlivosť a kvalita vo vzdelávaní: podpora znevýhodnených študentov a škôl]*. Paríž: OECD Publishing

Rada Európskej únie, 2017. *Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o začleňovaní v rozmanitosti s cieľom dosiahnuť vysokú kvalitu vzdelávania pre všetkých*. (2017/C 62/02). eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.062.01.0003.01.SLK&toc=OJ:C:2017:062:FULL (posledný prístup: október 2018)

Rada Európskej únie, 2018. *Odporúčanie Rady z 22. mája 2018 o presadzovaní spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby.* (2018/C 195/01). Brusel: Rada Európskej únie. [eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32018H0607\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32018H0607(01)) (posledný prístup: október 2018)

UNESCO, 2009. *Policy Guidelines on Inclusion in Education [Politické usmernenia pre inklúziu vo vzdelávaní]*. Paríž: UNESCO

UNESCO, 2017. *A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education [Usmernenie týkajúce sa zabezpečenia inklúzie a spravodlivosti vo vzdelávaní]*. Paríž: UNESCO

Sekretariát:

Østre Stationsvej 33
DK-5000
Odense C
Denmark
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Kancelária v Bruseli:

Rue Montoyer 21
BE-1000
Brussels
Belgium
Tel.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org